

Conférence des Cours constitutionnelles européennes
Conference of European Constitutional Courts
Konferenz der europäischen Verfassungsgerichte
Конференция Европейских Конституционных Судов

**JUSTIȚIA CONSTITUȚIONALĂ:
FUNȚII ȘI RAPORTURILE CU CELELALTE
AUTORITĂȚI PUBLICE**

*Raport național pentru cel de-al XV^{lea} Congres al Conferinței
Curților Constituționale Europene, prezentat de
Curtea Constituțională a Republicii Serbia*

I. RAPORTURILE CURȚII CONSTITUȚIONALE CU PARLAMENTUL ȘI GUVERNUL

- 1. Rolul Parlamentului (eventual al Guvernului) în procedura de numire a judecătorilor la instanța de contencios constituțional. După numire, aceeași autoritate îi poate revoca pe judecătorii instanței constituționale? Care sunt motivele / temeiurile unei asemenea revocări?**

Alegerea și numirea judecătorilor Curții Constituționale a Republicii Serbia constituie *materie constitutionis*, avându-și sediul în dispozițiile constituționale. Astfel, Constituția Republicii Serbia¹ din 2006 introduce un sistem mixt de stabilire a componenței Curții Constituționale, care implică alegerea, respectiv numirea judecătorilor Curții Constituționale de către toate cele trei puteri ale statului: Adunarea Națională alege cinci judecători din rândul a 10 candidați nominalizați de Președintele Republicii; acesta numește alți cinci judecători constituționali dintre cei 10 candidați desemnați de Adunarea Națională, iar Curtea Supremă de Casație numește încă cinci judecători dintre cei 10 candidați propuși în ședința comună a Înalțului Consiliu Judiciar² și a Consiliului Procuraturii de Stat³. În conformitate cu Articolul 172 alin. 4 din Constituția Republicii Serbia, între cei numiți de pe fiecare listă de propuneri trebuie să se afle câte un candidat care să provină din teritoriul provinciilor autonome.

Potrivit Articolului 172 alin. 5 din Constituție, judecătorii Curții Constituționale vor fi desemnați din rândul juriștilor de prestigiu, în vârstă de cel puțin 40 de ani și cu o vechime în activitatea juridică de cel puțin 15 ani. Ei sunt aleși / numiți pentru un mandat de 9 ani, care poate fi reînnoit o singură dată.

Articolul 174 din Constituție stabilește că mandatul de judecător la Curtea Constituțională încetează la expirarea duratei pentru care a fost acordat. Înainte de termen funcția de judecător poate înceta într-unul din următoarele cazuri:

¹ Textul Constituției Republicii Serbia a fost publicat în Monitorul Oficial al Republicii Serbia, No. 98 din 10 noiembrie 2006.

² Articolul 154 din Constituția Republicii Serbia are următoare redactare: “Înaltul Consiliu Judiciar numește și eliberează din funcție judecătorii, în conformitate cu prevederile Constituției și ale legii, propune Adunării Naționale candidații la funcția de judecător când aplică pentru primul mandat, nominalizează Adunării Naționale candidații pentru funcțiile de președinte al Curții Supreme de Casație și președinte de instanță, în conformitate cu prevederile Constituției și ale legii, participă la procedurile de revocare din funcțiile de președinte al Curții Supreme de Casație și președinte de instanță, în modalitatea prescrisă de Constituție și de lege, și îndeplinește celelalte atribuții prevăzute de lege.”

³ Potrivit Articolului 165 din Constituția Republicii Serbia: “Consiliul Procuraturii de Stat nominalizează Adunării Naționale candidații pentru prima alegere în funcția de procuror-adjunct, alege procurorii-adjuncți cu statut permanent, repartizează procurorii-adjuncți cu statut permanent în cadrul celorlalte parchete, decide în procedurile de revocare a procurorilor-adjuncți, în modalitatea prescrisă de Constituție și de lege, și îndeplinește celelalte atribuții prevăzute de lege.”

- la cerere;
- la împlinirea vârstei de pensionare (potrivit reglementărilor în vigoare, mandatul de judecător al Curții Constituționale se încheie la împlinirea vârstei de 65 de ani); sau
- prin revocare.

Judecătorul Curții Constituționale va fi revocat din funcție în cazul în care:

- devine membru al unui partid politic;
- încalcă interdicțiile referitoare la conflictul de interese;
- și-a pierdut permanent capacitatea de a îndeplini atribuțiile de judecător al Curții Constituționale;
- a fost condamnat la pedeapsa cu închisoarea sau pentru o infracțiune care-l face nedemn pentru exercitarea funcției de judecător la Curtea Constituțională.

Curtea Constituțională stabilește dacă sunt întrunite condițiile pentru revocarea judecătorului. Procedura se declanșează la sesizarea autorității care l-a desemnat pe respectivul judecător constituțional și se desfășoară în fața Curții Constituționale. După pronunțare, Adunarea Națională decide cu privire la revocare, indiferent care este autoritatea care l-a numit sau l-a ales în funcția de judecător al Curții Constituționale.

Prin urmare, autoritățile care îi numesc sau, după caz, îi aleg pe judecătorii Curții Constituționale (Președintele Republicii, Adunarea Națională, Curtea Supremă de Casație) pot iniția procedura în vederea revocării judecătorului pe care l-au desemnat în funcție, însă doar pentru unul din motivele prevăzute de Constituție, a căror existență o poate constata numai Curtea Constituțională. Adunarea Națională decide revocarea, prin vot, indiferent care este autoritatea care l-a numit / ales pe respectivul judecător.

2. În ce măsură instanța de control constituțional are autonomie financiară - în stabilirea și administrarea bugetului de cheltuieli?

Fondurile necesare activității Curții Constituționale sunt prevăzute în bugetul Republicii Serbia. Curtea prezintă cererea de finanțare anuală Ministerului de Finanțe, care întocmește proiectul Legii bugetului Republicii Serbia și-l înaintează Guvernului, după care este introdus în dezbaterile Adunării Naționale. Legea bugetară anuală cuprinde un capitol distinct pentru sumele alocate Curții Constituționale.

Curtea nu are posibilitatea de a lua parte sau de a interveni în dezbaterile parlamentare pe marginea proiectului legii bugetului sau a amendamentelor depuse, deci nu poate influența hotărârea Adunării cu privire la cuantumul fondurilor alocate. Suntem însă de părere că este necesar să i se acorde Curții Constituționale un rol mai activ în cadrul acestei proceduri, corespunzător statutului și importanței sale, de asemenea, că autonomia bugetară a Curții Constituționale trebuie reglementată prin lege.

Proiectul de buget anual este întocmit de un organ care funcționează cu statut permanent în cadrul Curții, și anume Comisia pentru probleme organizatorice și financiare, ai cărei membri sunt numiți dintre judecătorii Curții, pentru o perioadă de trei ani, care poate fi reînnoită o singură dată. Comisia este însărcinată cu întocmirea planului de execuție bugetară, a raportului de execuție financiară și a planului de achiziții publice, precum și cu verificarea oricăror alte chestiuni referitoare la asigurarea și utilizarea fondurilor bugetare, respectiv a altor resurse necesare desfășurării activității Curții Constituționale.

Planurile financiare anuale ce urmează a fi puse în executare, cum sunt planurile de execuție bugetară, rapoartele anuale de execuție financiară și planurile de achiziții publice se adoptă în ședințele Curții Constituționale, la care participă președintele și judecătorii.

Ordonator de credite este președintele Curții Constituționale, iar Secretarul Curții este însărcinat cu întocmirea și ducerea la îndeplinire a activităților financiare. Președintele îi poate delega acestuia anumite prerogative care-i revin în calitate de ordonator de credite.

Curtea are autonomie deplină în ceea ce privește modul în care dispune asupra fondurilor alocate prin Legea bugetului. Cheltuirea acestora se face în conformitate cu sumele și destinațiile aprobate. Modificarea plafonului sumelor alocate poate fi efectuată în cursul anului, prin amendarea Legii bugetului, potrivit dispozițiilor referitoare la rectificarea bugetară.

3. Poate fi modificată legea de organizare și funcționare a instanței constituționale de către Parlament, însă fără consultarea acesteia?

Da, Parlamentul poate amenda legea de organizare și funcționare a Curții Constituționale fără consultarea acesteia.

Organizarea, procedura jurisdicțională, efectele deciziilor Curții Constituționale și alte elemente importante în ceea ce privește modul său de funcționare sunt reglementate prin Legea cu privire la Curtea Constituțională, adoptată la 24 noiembrie 2006 și intrată în vigoare la 6 decembrie 2007⁴.

Articolul 107 din Constituție prevede că o lege, prin urmare și Legea Curții Constituționale, poate fi inițiată de orice deputat al Adunării Naționale, de Guvern, de Adunarea unei provincii autonome sau de cel puțin 30.000 de cetățeni cu drept de vot. Prin urmare, Curtea Constituțională nu are drept de inițiativă legislativă. Până acum, proiectele de lege referitoare la Curtea Constituțională au fost introduse de Guvernul Republicii Serbia (textul fiind redactat de Ministerul Justiției). Proiectele de lege se supun spre adoptare Adunării Naționale, mai întâi în cadrul organelor de lucru parlamentare, apoi în dezbaterile plenului. Legea se adoptă cu votul majorității

⁴ Monitorul Oficial al Republicii Serbia, No. 109/07 din 28 noiembrie 2007.

deputaților prezenți, cvorumul de ședință fiind de jumătate plus unu din numărul deputaților (Adunarea Națională având 250 de deputați).

Reglementările privind adoptarea legilor și a actelor cu caracter general se aplică, desigur, și pentru adoptarea amendamentelor la orice lege, inclusiv cea a Curții Constituționale.

Inițiatorul propunerii legislative nu este obligat să solicite opinia Curții Constituționale cu privire la proiectul de modificare a Legii Curții Constituționale. Cu toate acestea, în practică, Ministerul Justiției organizează dezbateri pe perioada de redactare a proiectului de lege sau a amendamentelor, la care îi invită pe președintele și judecătorii Curții Constituționale pentru a-și exprima punctul de vedere asupra propunerilor de modificare a legii.⁵

Ca atare, parlamentul poate amenda orice lege, inclusiv Legea Curții Constituționale, în conformitate cu procedura stabilită, care nu prevede obținerea avizului sau acordului prealabil al Curții. Deși nu constituie o cerință legală, inițiatorul proiectului de lege, de regulă Guvernul Republicii Serbia (prin intermediul Ministerului Justiției) o poate însă consulta cu privire la redactarea textelor modificatoare, ceea ce s-a și petrecut, de altfel, în fapt.

4. Instanța constituțională are competența verificării constituționalității regulamentelor de organizare și funcționare a Parlamentului, respectiv Guvernului?

Curtea Constituțională este învestită cu atribuții de control al constituționalității tuturor actelor juridice cu caracter general adoptate de Adunarea Națională și de Guvern.

Curtea Constituțională a verificat Regulamentul Adunării Naționale⁶ în câteva rânduri.

De exemplu, la 10 decembrie 2009 Curtea s-a pronunțat prin Decizia IY3-62/2009, respingând sesizarea referitoare la controlul constituționalității prevederilor Articolului 112 alin. 2 din Regulamentul Adunării Naționale⁷ privind durata măsurii suspendării unui deputat de la ședințele Adunării Naționale. Cu toate acestea, în adresa înaintată Adunării Naționale, Curtea a subliniat faptul că a constatat, cu ocazia examinării sesizării, existența unei lacune juridice în Regulamentul Adunării

⁵ La 18 iunie 2010, Ministerul Justiției a organizat o masă rotundă având ca temă modificarea Legii Curții Constituționale, la care au participat președintele și judecătorii Curții.

⁶ A se vedea Decizia IY-121/2007 din 17 septembrie 2009 cu privire la respingerea sesizării de control al constituționalității prevederilor Articolului 136, Articolului 146 (alineat 1) și ale Articolelor 161 și 162 din Regulamentul Adunării Naționale a Republicii Serbia (Monitorul Oficial al Republicii Serbia, No. 14/09); cu privire la competența Adunării Naționale de a adopta o interpretare autentică a legii, a se vedea Decizia IY-456/2004 din 3 iulie 2008 cu privire la neconstituționalitatea Regulamentului Adunării Naționale a Republicii Serbia (Monitorul Oficial, No. 56/05 și 81/06).

⁷ Monitorul Oficial al Republicii Serbia, No. 69/94, 70/94, 4/01, 15/01, 59/01, 62/01, 30/02, 57/03, 12/04, 16/04, 29/04, 54/04, 81/06, 13/09 și 14/09 – text actualizat.

Naționale, în ceea ce privește dreptul unui deputat de a beneficia de posibilitatea de a contesta măsura disciplinară decisă de președintele Adunării. Față de poziția exprimată de Curtea Constituțională, Adunarea Națională a reacționat, reglementând această situație în noul său Regulament⁸, care a intrat în vigoare la 5 august 2010.

5. Controlul de constituționalitate: specificați tipul / categoriile de acte asupra cărora se exercită controlul.

Următoarele categorii de acte juridice, care fac parte din ordinea de drept a Republicii Serbia, sunt supuse controlului de constituționalitate și de legalitate:

- Legile și celelalte acte cu caracter general adoptate de Adunarea Națională,
- Tratatelor internaționale ratificate,
- Actele cu caracter general ale Președintelui Republicii,
- Decretele, hotărârile și celelalte acte cu caracter general adoptate de Guvern,
- Actele cu caracter general ale celorlalte autorități și organe de stat,
- Statutele și alte acte cu caracter general ale autorităților din provinciile autonome,
- Statutele și alte acte cu caracter general ale entităților autoguvernării locale,
- Actele cu caracter general ale partidelor politice, sindicatelor și asociațiilor de cetățeni,
- Actele cu caracter general ale organizațiilor care exercită funcții publice,
- Statutele și alte acte cu caracter general ale companiilor și instituțiilor,
- Actele cu caracter general ale camerelor și altor asociații,
- Actele cu caracter general ale fondurilor și altor asociații,
- Acorduri colective,
- etc.

Constituționalitatea unei legi poate fi verificată în cadrul controlului anterior (*a priori*) și posterior (*a posteriori*). Cel din urmă constituie forma predominantă de control al constituționalității legilor și a altor acte cu caracter general în cadrul sistemului constituțional din Serbia.

6. a) Parlamentul și Guvernul, după caz, procedează de îndată la modificarea legii (respectiv a actului declarat neconstituțional) în sensul punerii de acord cu legea fundamentală, potrivit deciziei instanței de contencios constituțional. Care este termenul stabilit în acest sens? Există și o procedură specială? În caz contrar, specificați alternativele. Exemplificați.

Potrivit Articolului 171 din Constituție, autoritățile de stat și celelalte autorități publice, organizațiile care exercită funcții publice, partidele politice, sindicatele, asociațiile de cetățeni sau comunitățile religioase sunt obligate să respecte și să aplice

⁸ Regulamentul Adunării Naționale a Republicii Serbia a fost publicat în Monitorul Oficial al Republicii Serbia, No. 52/10.

deciziile Curții Constituționale, în consecință nici Adunarea Națională, nici Guvernul nu sunt scutite de o asemenea obligație.

Nu există termene înăuntrul cărora parlamentul urmează ca, în urma deciziei Curții Constituționale prin care se constată neconstituționalitatea unei legi sau a unui alt act cu caracter general, să procedeze la adoptarea de noi reglementări ori la modificarea unor dispoziții din cele existente. Procedura de adoptare a unei noi legi ori a unui nou act cu caracter general se desfășoară în conformitate cu normele constituționale și legale aplicabile, iar nu potrivit vreunor reguli speciale sau în termene anume stabilite.

Odată ce s-a publicat decizia Curții Constituționale cu privire la neconstituționalitatea unei legi sau a unui alt act cu caracter general, Adunarea Națională îi recomandă inițiatorului autorizat, Guvernul sau ministerul de resort, să redacteze o propunere legislativă pentru o nouă lege sau pentru modificarea actului juridic astfel anulat. În sine, o atare obligație nu este însă prevăzută nici în Legea privind Adunarea Națională, nici în Regulamentul acesteia.

Prin urmare, eficiența Guvernului, respectiv a Parlamentului de a propune și adopta o nouă reglementare depinde de numeroși factori, nu însă și de condiții normative – fie că ar fi vorba de o procedură specială sau de termene speciale care să difere de procedura generală, curentă, pentru inițierea și adoptarea legilor ori a altor acte normative.

6. b) Parlamentul poate invalida decizia curții constituționale: precizați în ce condiții.

În sistemul juridic al Republicii Serbia nu există o asemenea posibilitate, deci Adunarea Națională nu poate invalida o decizie a Curții Constituționale. Deciziile Curții Constituționale sunt definitive, executorii și general obligatorii⁹.

7. Există mecanisme de cooperare instituționalizată între Curtea Constituțională și alte organe? Dacă da, care este natura acestor contacte / ce funcții și prerogative se exercită de ambele părți?

Cooperarea Curții Constituționale cu alte autorități vizează competențele acestora stabilite de Constituție și se desfășoară în conformitate cu Legea Curții Constituționale.

1. Raporturile dintre Curtea Constituțională și Adunarea Națională sunt reglementate prin Constituție, Legea Curții Constituționale¹⁰ și Legea privind Adunarea Națională¹¹. Aceste relații cunosc mai multe forme și modalități:

⁹ Articolul 166 alin. 2, Constituția Republicii Serbia.

¹⁰ Capitolul VI din Legea Curții Constituționale reglementează raportul dintre Curtea Constituțională și Adunarea Națională.

¹¹ Monitorul Oficial al Republicii Serbia, No. 9/10.

- a. Adunarea Națională poate să compare în fața Curții Constituționale în calitate de autor al sesizării pentru exercitarea controlului de constituționalitate și legalitate asupra actelor juridice cu caracter general emise de alte entități.

Sesizarea în vederea efectuării controlului *a posteriori* poate fi formulată, *inter alia*, de un număr de cel puțin 25 de deputați¹², în vreme ce controlul *a priori*, al constituționalității unei legi înainte de intrarea sa în vigoare, se declanșează la cererea a cel puțin o treime din numărul total de deputați¹³.

- b. Adunarea Națională are calitate de parte în cadrul procedurii de control ori de câte ori Curtea Constituțională verifică constituționalitatea și legalitatea unui act cu caracter general adoptat de Adunare. În vederea formulării unui răspuns, Curtea va transmite Adunării Naționale sesizarea, însoțită de încheierea prin care se instituie procedura de verificare a constituționalității legii, respectiv a constituționalității și legalității unui alt act cu caracter general adoptat de Adunarea Națională¹⁴. Legea nu specifică termenul pentru răspuns, pe care Curtea îl va stabili de la caz la caz, ținând cont de complexitatea chestiunii juridice referitoare la constituționalitate, precum și de urgența acesteia. În cazul când Adunarea nu trimite un răspuns în termenul fixat, Curtea își continuă procedura de control cu privire la constituționalitatea și legalitatea actului în cauză. Răspunsul Adunării, respectiv punctul său de vedere nu este obligatoriu pentru Curte. Această relație constituie forma cea mai frecventă de cooperare între Curte și Adunare.

Atunci când decide că o lege sau un alt act cu caracter general adoptat de Adunarea Națională contravine Constituției, normelor general acceptate ale dreptului internațional, tratatelor ratificate sau legii, Curtea va comunica decizia sa Adunării Naționale. Concomitent, aceasta se publică în Monitorul Oficial al Republicii Serbia, dată de la care produce efecte juridice.

- c. După cum s-a arătat deja în răspunsul la întrebarea 1 din Chestionar, Constituția Republicii Serbia stabilește rolul Adunării Naționale în alcătuirea și compunerea Curții Constituționale. Mai înainte de toate, Adunarea desemnează 10 candidați pentru posturile de judecător constituțional, propuneri pe care le prezintă Președintelui Republicii, după cum tot ea alege 5 judecători de pe lista celor 10 candidați propuși de Președinte. Însă indiferent care este autoritatea care îi numește sau îi alege, judecătorii (inclusiv cei 5 numiți de către Curtea Supremă de Casație) intră în exercițiul mandatului odată cu depunerea jurământului individual în fața președintelui Adunării Naționale. S-a mai arătat că Adunarea Națională hotărăște cu privire la încetarea mandatului de judecător la Curtea Constituțională, pentru oricare dintre motivele prevăzute de Constituție.

¹² Articolul 168 alin. 1 din Constituția Republicii Serbia: “Procedura de control al constituționalității și legalității poate fi inițiată de autoritățile de stat, autoritățile din provinciile autonome și ale autogovernării locale, precum și de un număr de cel puțin 25 de deputați. Procedura poate fi declanșată și de Curtea Constituțională însăși”.

¹³ Articolul 169 alin. 1, Constituția Republicii Serbia.

¹⁴ Articolul 107, Legea Curții Constituționale.

- d. Curtea Constituțională înștiințează Adunarea cu privire la neîndeplinirea, de către autoritatea competentă, a obligației de a adopta un act cu caracter general în vederea transpunerii prevederilor Constituției, ale unei legi sau altui act cu caracter general¹⁵. Cu toate că nu este prevăzută o astfel de obligație, Curtea Constituțională comunică de fiecare dată notificarea, în copie, și autorității competente în acea cauză.
- e. Potrivit Articolului 105 din Legea Curții Constituționale, “Curtea Constituțională aduce la cunoștința Adunării Naționale situațiile și problemele apărute în asigurarea constituționalității și legalității în Republica Serbia, emite opinii și indică acele cazuri în care este necesară adoptarea și modificarea legislației ori alte măsuri în vederea apărării constituționalității și legalității”.
- f. Capitolul XII din Legea privind Adunarea Națională reglementează raporturile dintre Adunare și Curtea Constituțională. Articolul 57 din lege stipulează normativ obligația Adunării Naționale de a prezenta un răspuns, adică un punct de vedere asupra cererii, sesizării sau încheierii de instituire a procedurii de control al constituționalității unei legi, respectiv al constituționalității și legalității unui alt act cu caracter general adoptat de Adunare.

În conformitate cu Legea privind Adunarea Națională, aceasta va examina pozițiile exprimate și aduse la cunoștință de către Curtea Constituțională cu privire la situațiile și problemele apărute în asigurarea constituționalității și legalității, precum și opiniile și recomandările Curții în legătură cu adoptarea sau modificarea unor legi.

- 2. Raporturile dintre Curtea Constituțională și Guvern sunt reglementate prin Constituție, Legea Curții Constituționale și Legea privind Guvernul¹⁶, și se desfășoară în următoarele moduri:
 - a) La fel ca orice autoritate de stat, și Guvernul poate să compare în fața Curții Constituționale în calitate de autor al sesizării pentru exercitarea controlului de constituționalitate și legalitate al actelor juridice cu caracter general, însă doar în cadrul controlului *a posteriori*.

Aici se cuvine a sublinia specificitatea rolului său în această procedură, în raport cu oricare altă autoritate a statului: Guvernul are dreptul să supravegheze constituționalitatea și legalitatea actelor cu caracter general care emană de la municipalități, orașe și capitala Belgrad și le poate suspenda punerea în aplicare, precum și executarea altor acte individuale adoptate în baza lor, aceasta printr-o decizie care intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Serbia. Guvernul este obligat să solicite efectuarea controlului de constituționalitate și de legalitate asupra actului a cărui aplicare a suspendat-o, în termen de cinci zile de la data intrării în vigoare a deciziei de suspendare¹⁷. În caz contrar, decizia de suspendare emisă de Guvern își

¹⁵ Articolul 106, Legea Curții Constituționale.

¹⁶ Monitorul Oficial al Republicii Serbia, No. 65/08.

¹⁷ Articolul 192 alin. 1, Constituția Republicii Serbia.

încetează valabilitatea, iar actul suspendat poate fi din nou pus în aplicare. Guvernul însuși nu poate cenzura constitutionalitatea și legalitatea actului în cauză, ci-l poate doar contesta, în calitate de autor al sesizării la Curtea Constituțională, iar aceasta, dat fiind sistemul centralizat de control normativ din Serbia, este unica autoritate investită cu asemenea atribuții de control.

Prin urmare, Guvernul deține prerogative mai largi decât celelalte autorități în privința actelor cu caracter general emise de autoritățile autonomiei locale, întrucât doar el le poate suspenda punerea în aplicare, chiar și în lipsa unei decizii a Curții Constituționale, deși pe o perioadă de numai 5 zile, până la declanșarea procedurii de control în fața Curții Constituționale.

- b) De asemenea, Guvernul poate să compare în calitate de parte în cadrul procedurii desfășurate în fața Curții Constituționale, când aceasta examinează constitutionalitatea și legalitatea unui act cu caracter general adoptat de Guvern. În acest caz, Guvernul este obligat să dea curs solicitării Curții și să-și prezinte răspunsul în termenul stabilit, cu privire la cererea, sesizarea sau încheierea de instituire a procedurii de control asupra constitutionalității sau a legalității respectivului act cu caracter general¹⁸, totodată “să prezinte actul contestat și toate documentele solicitate, să furnizeze datele și informațiile relevante în cauză, necesare în derularea procedurii și pronunțarea deciziei Curții Constituționale¹⁹”.
 - c) Din perspectiva Curții Constituționale, cel mai semnificativ aspect în relația sa cu Guvernul Republicii Serbia îl constituie executarea deciziilor. Mai precis, Legea Curții Constituționale prevede că, acolo unde este necesar, Guvernul va asigura executarea deciziei Curții, în modalitatea stabilită de aceasta²⁰. Dincolo de un astfel de raport formalizat prescris de lege, nu există alte cerințe de ordin constituțional și legal din partea Curții Constituționale în relația sa cu Guvernul în ceea ce privește exercitarea funcției de jurisdicție constituțională, ceea ce se află în consonanță cu principiul independenței Curții Constituționale față de toate puterile statului, inclusiv față de executiv.
3. Raporturile dintre Curtea Constituțională și Președintele Republicii sunt reglementate de Constituție și de Legea Curții Constituționale, în următoarele forme:
- a) Președintele Republicii poate fi autor al sesizării în vederea exercitării controlului de constitutionalitate și legalitate *a posteriori* de către Curtea Constituțională.
 - b) Orice act cu caracter general al Președintelui poate fi supus controlului de constitutionalitate și legalitate al Curții Constituționale, situație în care Președintele Republicii are calitate de parte în procedură.
 - c) Curtea Constituțională este competentă să stabilească dacă Președintele Republicii a încălcat Constituția. Potrivit Articolului 118 alin. 3 din

¹⁸ Articolul 33 alin. 1, Legea Curții Constituționale.

¹⁹ Articolul 34 alin. 1, Legea Curții Constituționale.

²⁰ Articolul 104 alin. 2, Legea Curții Constituționale.

Constituție, Curtea este obligată să se pronunțe în termen de 45 de zile de la sesizare. Procedura în fața Curții Constituționale este reglementată în detaliu de Articolele 93-98 din Legea Curții Constituționale și ea poate fi declanșată doar de Adunarea Națională, la cererea unei treimi din numărul deputaților. Președintele Adunării Naționale și Președintele Republicii sunt convocați la audiere. Examenul Curții Constituționale se limitează la acuzațiile de încălcare a Constituției cuprinse în actul Adunării Naționale. Curtea Constituțională își comunică decizia Președintelui Republicii și președintelui Adunării Naționale, iar decizia intră în vigoare la data comunicării către Adunarea Națională. La primirea deciziei Curții Constituționale prin care se constată încălcarea Constituției de către Președintele Republicii, președintele Adunării Naționale va convoca ședința în care să se voteze cu privire la demiterea Președintelui Republicii, în termen de maximum 15 zile de la primire²¹. Parlamentul îl poate demite pe Președinte pentru încălcarea Constituției cu votul unei majorități de două treimi,²² dar există și posibilitatea ca majoritatea parlamentară să nu voteze în sensul deciziei Curții Constituționale.

d) Președintele Republicii are rol în alcătuirea și compunerea Curții Constituționale, care se reflectă prin aceea că desemnează 10 candidați pentru numirea ca judecător la Curtea Constituțională de către Adunarea Națională și numește cinci judecători din lista celor 10 candidați propuși de Adunarea Națională.

4. Potrivit Articolului 108 din Legea Curții Constituționale, în probleme de interes pentru menținerea constituționalității și a legalității, Curtea cooperează și cu alte autorități de stat, autorități publice și organizații, institute științifice și alte instituții, companii și entități juridice, pe care le poate invita în cadrul audierilor publice pentru a-și prezenta punctele de vedere și explicațiile, în conformitate cu Articolul 38 din aceeași lege.²³

Pe de altă parte, întrucât cooperarea cu Curtea Constituțională a autorităților de stat și a organizațiilor care exercită o funcție publică nu este una facultativă, ci obligatorie, fiind legată de exercitarea funcției de jurisdicție constituțională, în Legea Curții Constituționale se prevede că reprezintă contravenție, care se sancționează cu plata

²¹ Articolul 235 alin. 1, Regulamentul Adunării Naționale.

²² Articolul 118 alin. 1, Constituția Republicii Serbia.

²³ În data de 2 februarie 2010, Curtea Constituțională a găzduit o dezbatere cu privire la Legea alegerilor locale, la care au participat inițiatorii de cereri și sesizări pentru exercitarea controlului de constituționalitate, precum și reprezentanți ai Adunării Naționale, ai Ministerului Administrației de Stat și Autorităților Autonomiei Locale, ai Ministerului pentru Drepturile Omului și ale Minorităților, profesori de drept etc. La 5 octombrie 2010, Curtea a fost gazda dezbaterii publice cu privire la Legea cultelor și comunităților religioase, la care au participat inițiatorii de cereri și sesizări pentru exercitarea controlului de constituționalitate, precum și reprezentanți ai Adunării Naționale, Ministerului Cultelor, Ministerului Justiției, Avocatul Poporului, Comisarul pentru Informații de Interes Public, reprezentanții comunităților religioase, precum și renumiți experți juridici în materie.

unei amenzi, fapta autorității sau a persoanei responsabile de a nu prezenta Curții în termenul stabilit actul contestat, documentele solicitate, datele și informațiile relevante, necesare în cursul procedurii și pentru pronunțarea deciziei Curții, precum și omisiunea celorlalte autorități de stat și autorități publice, a organizațiilor care exercită funcții publice, a persoanelor fizice sau juridice, de a prezenta în termenul stabilit datele și informațiile relevante pentru desfășurarea procedurii Curții și pronunțarea deciziei.

II. SOLUȚIONAREA CONFLICTELOR JURIDICE DE NATURĂ ORGANICĂ DE CĂTRE CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

1. Care sunt trăsăturile conținutului conflictului juridic de natură constituțională dintre autoritățile publice?

Constituția i-a încredințat Curții Constituționale atribuții de soluționare a conflictelor de competență între autoritățile statului.

Potrivit Legii Curții Constituționale, conflictele de competență pot fi pozitive (când ambele autorități aflate în conflict își revendică o competență) sau negative (când ambele autorități își declină competența în soluționarea litigiului în speță)²⁴.

În cazul unui conflict de competență pozitiv, cererea se depune la primirea actului prin care partea solicită autorității o decizie cu privire la drepturile sale. În cazul unui conflict negativ, acolo unde autoritățile își neagă orice competență, cererea se depune în termen de 15 zile de la data la care decizia celeilalte autorități care și-a declinat competența a produs efecte juridice obligatorii ori, după caz, a rămas definitivă.

2. Dacă instanța de contencios constituțional are competența soluționării acestor conflicte.

Curtea Constituțională deține atribuții de soluționare a conflictelor de competență în baza dispozițiilor Articolului 167 alin. 2, pct. 1-4, din Constituția Republicii Serbia.

3. Care sunt autoritățile publice între care pot apărea astfel de conflicte?

Curtea Constituțională poate soluționa conflictele de competență apărute între următoarele autorități:

- a) instanțe judecătorești și alte autorități de stat;
- b) autoritățile la nivel de republică și cele din provincii sau entitățile autonomiei locale;
- c) autoritățile din provincii și entitățile autonomiei locale, precum și
- d) autoritățile diferitelor provincii autonome sau ale diferitelor entități ale autonomiei locale.

Aceste autorități includ:

²⁴ Procedura se declanșează în baza cererii introduse de persoana îndreptățită, care trebuie să specifice denumirea autorităților care își reclamă sau își declină competența, precum și motivele în acest sens. Dată fiind importanța unor astfel de conflicte și necesitatea rezolvării lor eficiente, autoritățile aflate în conflict sunt obligate să răspundă solicitării Curții Constituționale de a se declara, în termen de 8 zile de la primirea acestei solicitări.

- Instanțele de drept comun, indiferent de gradul de jurisdicție,
- Autoritățile administrației de stat (toate ministerele, organele administrative aflate în componerea sau subordinea acestora (direcții, inspectorate, departamente), organe de specialitate (secretariate, birouri))²⁵
- Autoritățile provinciilor autonome specificate în statutele acestor provincii,
- Autoritățile autonomiei locale (autoritățile la nivel de municipalitate, oraș și capitala Belgrad),
- Banca Națională a Serbiei,
- Instituția Auditului de Stat,
- Avocatul Poporului (Ombudsman),
- Comisarul pentru Informații de Interes Public etc.

4. Actele juridice, faptele sau acțiunile ce pot genera astfel de conflicte: sunt ele legate doar de conflictele de competență sau implică și cazurile când o autoritate publică poate contesta constituționalitatea unui act emis de o altă autoritate publică? Dacă instanța dvs. de control constituțional a soluționat astfel de conflicte. Exemplificați.

Litigiile organice deduse în fața Curții Constituționale a Serbiei vizează conflictele de competență între autoritățile publice enumerate la punctul de mai sus.

Este însă posibil ca una dintre autoritățile aflate în conflict să demareze procedura de control al constituționalității și legalității unui act cu caracter general, aceasta în cadrul procedurii de soluționare a conflictului de competență. În asemenea cazuri, Curtea Constituțională va trata cererea de control de constituționalitate și legalitate drept chestiune prealabilă, de care depinde rezultatul procedurii de rezolvare a conflictului de competență. Într-o atare situație, ea va suspenda examinarea conflictului de competență până la finalizarea celei de control normativ. Curtea Constituțională poate hotărî declanșarea și din oficiu²⁶ a controlului asupra actului normativ, cu suspendarea judecării conflictului de competență până la finalizarea controlului.

Până în prezent, Curtea Constituțională nu a avut de soluționat conflicte de competență în cursul cărora să fi fost necesară efectuarea controlului de constituționalitate (și de legalitate) asupra unui act.

5. Care sunt titularii dreptului de a sesiza instanța constituțională în vederea soluționării unui asemenea conflict?

Cererea de examinare a unui conflict de competență poate fi formulată de una sau de ambele autorități aflate în conflict, ori de persoana al cărei drept a dat naștere conflictului.

Procedura se consideră declanșată la data sesizării Curții cu o cerere în acest sens.

²⁵ A se vedea Legea privind Administrația de stat, din 2005 și Legea privind Ministererele, din 2008.

²⁶ Articolul 50 alin. 2 și Articolul 53, Legea Curții Constituționale.

6. Care este procedura de soluționare a unui astfel de conflict?

Se aplică procedura specială de rezolvare a conflictelor de competență, reglementată de Articolele 68-74 din Legea Curții Constituționale.

7. Ce soluții pronunță instanța de contencios constituțional? Exemplificați.

Întâi de toate, Curtea Constituțională poate hotărî suspendarea procedurii desfășurate în privința unei anumite chestiuni, până la soluționarea conflictului de competență.

Dacă nu sunt întrunite condițiile procedurale, Curtea poate hotărî respingerea sesizării de examinare a conflictului de competență.

În cazul în care Curtea trece la examinarea conflictului pe fond, prin hotărârea pronunțată va stabili care este autoritatea competentă în respectiva materie.

Curtea va pronunța o decizie de anulare a oricăror măsuri sau acte adoptate de către autoritatea pe care a constatat-o ca fiind lipsită de competență. Toate dispozițiile din cuprinsul deciziei asupra conflictului de competență intră în vigoare la data comunicării acesteia către autoritățile aflate în conflict, respectiv către persoana al cărei drept a dat naștere conflictului de competență.

În jurisprudența Curții, majoritatea conflictelor de competență soluționate au fost cele ivite între autorități administrative și instanțe judecătorești. În 2010, cea mai mare parte a cazurilor au vizat conflicte între birourile vamale regionale și nou-înființatele instanțe pentru judecarea contravențiilor. Peste 250 de cereri de soluționare a unor astfel de conflicte au fost înregistrate la Curte într-un interval foarte scurt, de la sfârșitul lui aprilie până la mijlocul lui iunie 2010.

8. Modalități de îndeplinire a deciziei instanței constituționale: conduita autorităților publice vizate după soluționarea conflictului. Exemplificați.

Întrucât toate deciziile Curții Constituționale, inclusiv cele privitoare la conflicte de competență sunt obligatorii, autoritățile aflate în conflict sunt obligate să le execute.

Practic, înseamnă că autoritatea în privința căreia se constată că are competența într-o anumită cauză și procedură va trebui să-și asume acea competență (în eventualitatea că și-o declinase anterior), respectiv să-și reia exercitarea competenței care îi fusese contestată de către cealaltă autoritate prin procedura în fața Curții Constituționale. Desigur, acest lucru înseamnă și că autoritatea despre care se constată că nu are competență va trebui să înceteze de îndată să o exercite în ceea ce privește respectiva chestiune. Orice măsuri sau acte deja întreprinse ori adoptate vor fi declarate nule prin decizia Curții Constituționale, așa cum s-a menționat la punctul de mai sus.

III. EXECUTAREA DECIZIILOR CURȚII CONSTITUȚIONALE

1. Deciziile Curții Constituționale:

- a) sunt definitive;
- b) pot fi recurate, situație în care se vor arăta titularii dreptului, termenele și procedura;
- c) produc efecte *erga omnes* ;
- d) produc efecte *inter partes litigantes*.

a) Potrivit Articolului 166 din Constituția Republicii Serbia, Curtea Constituțională este o autoritate de stat autonomă și independentă, care apără constituționalitatea și legalitatea, drepturile și libertățile omului și ale minorității, și ale cărei *decizii sunt definitive, executorii și general obligatorii*.

b) În conformitate cu dispozițiile de mai sus, decizia Curții Constituționale nu este supusă niciunei căi de atac.

c) Deciziile Curții Constituționale pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate și legalitate asupra actelor cu caracter general sunt obligatorii *erga omnes*.

d) Deciziile Curții Constituționale pronunțate pe calea unui recurs constituțional sunt obligatorii *inter partes litigantes*. Cu toate acestea, în cazul în care mai multe persoane se află în aceeași situație juridică, însă numai unele dintre acestea au făcut un recurs constituțional, decizia Curții prin care se constată că actul individual sau măsura în speță a încălcat drepturi sau libertăți ale omului sau minorității garantate constituțional ori l-a (i-a) privat pe reclamant / reclamanți de exercitarea lor se va aplica și persoanelor care nu au formulat recurs constituțional.²⁷

2. De la publicarea deciziei în Monitorul/Jurnalul Oficial, textul de lege declarat neconstituțional:

- a) se abrogă;
- b) se suspendă, până la punerea de acord a actului/textului declarat neconstituțional cu prevederile legii fundamentale;
- c) se suspendă, până când legiuitorul invalidează decizia instanței constituționale;
- d) alte situații.

Decizia Curții Constituționale prin care se stabilește că un act cu caracter general sau anumite dispoziții ale acestuia contravin Constituției, normelor general acceptate ale dreptului internațional, tratatelor internaționale ratificate ori legii se publică în Monitorul Oficial al Republicii Serbia. Actul juridic cu caracter general și actele

²⁷ Articolul 87, Legea Curții Constituționale.

adoptate în executarea acestuia (în cazul în care Curtea Constituțională decide că nici acestea nu sunt conforme) încetează să mai fie în vigoare de la data publicării.

În situația în care actul juridic cu caracter general se referă la prevederile unui tratat internațional ratificat, ieșirea din vigoare se va face în modalitatea prevăzută de tratatul internațional și de regulile general acceptate ale dreptului internațional.

Un act juridic cu caracter general pe care decizia Curții Constituționale îl declară neconform cu Constituția, regulile general acceptate ale dreptului internațional, tratatele internaționale ratificate sau cu legea nu se mai poate aplica situațiilor create înainte de data publicării deciziei Curții, exceptând cazul în care s-a pronunțat deja o decizie cu efecte juridice obligatorii; însă un act individual definitiv, întemeiat pe actul cu caracter general și cu efecte juridice obligatorii, nu mai poate fi aplicat sau pus în executare. Orice procedură începută sau aflată în curs de executare a unui asemenea act va fi întreruptă.²⁸

Orice persoană ale cărei drepturi au fost încălcate printr-un act individual definitiv ori cu efecte juridice obligatorii, întemeiat pe actul cu caracter general care, prin decizia Curții Constituționale, a fost declarat contrar Constituției, normelor general acceptate ale dreptului internațional, tratatelor internaționale ratificate ori legii, este îndreptățită să formuleze o cerere la autoritatea competentă, în termen de șase luni de la data publicării deciziei Curții în Monitorul Oficial al Republicii Serbia, prin care să solicite modificarea actului individual, însă doar dacă nu s-a împlinit un an de la data comunicării actului individual și până la data sesizării Curții²⁹. Dacă se stabilește însă că prin modificarea actului individual nu pot fi înlăturate consecințele produse prin aplicarea actului cu caracter general a cărui incompatibilitate a fost constatată, Curtea Constituțională poate dispune înlăturarea acestor consecințe printr-o *restitutio in integrum*, plata de despăgubiri sau o altă modalitate³⁰.

Decizia Curții cu privire la modalitatea de înlăturare a consecințelor produse prin aplicarea actului cu caracter general, declarat incompatibil cu Constituția, regulile general acceptate ale dreptului internațional, tratatele internaționale ratificate sau cu legea, va fi publicată în Monitorul Oficial al Republicii Serbia și intră în vigoare pe aceeași dată.

Decizia Curții Constituționale cu privire la constatarea dacă Președintele Republicii a încălcat (sau nu) Constituția intră în vigoare la data înaintării către Parlament.

Deciziile Curții produc efecte atât asupra actelor cu caracter general aflate în vigoare la data efectuării controlului, cât și asupra actelor care ieșiseră din vigoare la data verificării lor.

²⁸ Articolul 60 alin. 3, Legea Curții Constituționale.

²⁹ Articolul 61, Legea Curții Constituționale.

³⁰ Articolul 62, Legea Curții Constituționale.

3. Odată ce curtea constituțională a pronunțat o decizie de neconstituționalitate, în ce mod este aceasta obligatorie pentru instanța de fond și pentru celelalte instanțe judiciare?

- a) Decizia Curții prin care se constată incompatibilitatea unui act cu caracter general în raport cu Constituția, regulile general acceptate ale dreptului internațional, tratatele internaționale ratificate sau cu legea este obligatorie pentru toate autoritățile statului, deci și pentru instanțele judecătorești, care nu vor trebui să mai aplice actul astfel anulat prin decizia Curții Constituționale. În cazul în care chestiunea conformității unei legi sau a unui alt act general cu Constituția, regulile general acceptate ale dreptului internațional, tratatele internaționale ratificate sau cu legea este ridicată în fața unei instanțe judecătorești de drept comun ori a unei jurisdicții specializate, instanța este obligată să suspende judecata și să sesizeze Curtea Constituțională în vederea efectuării controlului de constituționalitate și legalitate asupra acelui act.
- b) În cadrul procedurii de recurs constituțional, Curtea verifică acte individuale și măsuri concrete, respectiv decizii, acțiuni sau omisiuni din partea instanțelor judecătorești. Potrivit Articolului 170 din Constituția Republicii Serbia, recursul constituțional poate fi îndreptat “împotriva actelor individuale sau a măsurilor adoptate de autoritățile de stat ori de organizațiile care exercită o funcție publică, prin care persoanei i s-au încălcat drepturi sau libertăți ale omului sau minorității consacrate de Constituție ori prin care a fost privată de exercițiul acestora, acolo unde s-au epuizat ori nu există alte căi și mijloace juridice pentru apărarea lor.”

De asemenea, Legea Curții Constituționale permite introducerea unui recurs constituțional în cazul în care “nu au fost epuizate căile de atac, însă a fost încălcat dreptul petiționarului la judecarea cauzei într-un termen rezonabil”³¹. Introducerea recursului constituțional nu suspendă aplicarea actului individual ori a măsurii contestate.

În cadrul procedurii de recurs constituțional, Curtea Constituțională verifică dacă actul individual ori măsura dispusă de o instanță de drept comun sau de o jurisdicție specializată a încălcat ori a privat o persoană de exercițiul unor drepturi sau libertăți ale omului sau minorității consacrate de Constituție. Prin decizia de constatare a încălcării sau denegării unor drepturi sau libertăți garantate constituțional, Curtea poate: a) să stabilească dreptul petiționarului la plata de despăgubiri pentru daune (morale) prin intermediul Comisiei speciale competente³² și să ordone instanței a cărei hotărâre a cauzat încălcarea acelui drept, astfel cum este constatată prin decizia Curții Constituționale, să înlăture cât mai curând consecințele vătămătoare (de exemplu, să ia măsuri pentru încheierea cât mai rapidă a procesului aflat pe rolul instanței respective), b) să anuleze sentința sau decizia instanței ori măsura dispusă de aceasta, prin care s-a

³¹ Articolul 82 alin. 2, Legea Curții Constituționale.

³² Articolul 90, Legea Curții Constituționale.

adus atingere drepturilor și libertăților omului sau minorității³³ acolo unde nu a fost posibilă înlăturarea într-alt mod a consecințelor vătămătoare și să dispună revizuirea drepturilor părții în cadrul procedurii judiciare contestate (adică a drepturilor petiționarului care a sesizat Curtea Constituțională cu un recurs constituțional), astfel încât să fie dată o nouă hotărâre prin care să se înlătorească consecințele vătămătoare cauzate prin sentința sau decizia anulată de Curtea Constituțională; c) să dispună publicarea în Monitorul Oficial a recursurilor constituționale ce prezintă importanță. Decizia Curții Constituționale este obligatorie pentru instanța al cărui act individual sau măsură a fost constatată de Curte că încalcă sau neagă drepturi ale omului sau minorității ori libertăți fundamentale ale persoanei în cauză, decizia urmând a fi executată în modalitatea precizată de Curtea Constituțională.

4. Atât în controlul *a posteriori* cât și în controlul *a priori*, legiuitorul își îndeplinește, de fiecare dată, și în termenele prevăzute, obligația constituțională de a elimina aspectele de neconstituționalitate?

Nu există un termen anume în care Parlamentul este dator să adopte un nou act cu caracter general sau anumite dispoziții și, prin aceasta, să-și ducă la îndeplinire obligația constituțională odată ce Curtea Constituțională s-a pronunțat cu privire la incompatibilitatea unui act cu caracter general ori dispoziții ale acestuia, în cadrul exercitării controlului *a posteriori*.

Eficiența actului de legiferare depinde în cea mai mare măsură de cât de eficient va fi inițiatorul autorizat în redactarea și prezentarea proiectului unui nou act cu caracter general, precum și de circumstanțele sociale și politice, respectiv de opiniile deputaților în legătură cu acel act și de posibilitățile realiste de a-l include pe ordinea de zi a Parlamentului, având în vedere celelalte priorități și obligații anterior stabilite.

În controlul *a priori*, Curtea Constituțională verifică textul legii adoptate³⁴, dar care încă nu a fost promulgată de Președintele Republicii. Scopul acestei forme de control este de a împiedica intrarea în vigoare a unei legi, constatată ca fiind incompatibilă cu Constituția, cu regulile general acceptate ale dreptului internațional și tratatele internaționale ratificate, deși ea a primit votul majorității în Parlament. Cu toate acestea, organul legislativ nu este ținut de vreo obligație în privința rezultatului exercitării controlului *a priori*; obligațiile sale de introducere a unui act cu caracter general în ordinea de drept nu trec dincolo de adoptarea în sine a textului de lege.³⁵

³³ Articolul 89 alin. 2, Legea Curții Constituționale.

³⁴ În mod excepțional, la cererea Guvernului poate fi exercitat și un control *a priori* asupra hotărârilor emise de provinciile autonome.

³⁵ Până în prezent, Curtea Constituțională nu a fost sesizată în cadrul controlului *a priori*. Foarte posibil că motivele rezidă în trăsăturile specifice procedurii și în condițiile impuse pentru exercitarea acestui tip de control: el poate fi efectuat după adoptarea legii, dar înainte de promulgarea ei de către Președintele Republicii, la cererea motivată a cel puțin o treime din numărul deputaților; procedura în fața Curții Constituționale trebuie să se desfășoare în termen de 7 zile; în cazul în care Curtea nu s-a pronunțat asupra legii contestate înăuntrul termenului legal, ceea ce este destul de probabil, legea poate

5. Ce se întâmplă în situația în care, în termenul prevăzut de Constituție și/sau legislație, legiuitorul nu înlătură viciul de neconstituționalitate? Exemplificați.

După cum s-a arătat, nici Constituția, nici legislația nu fixează termene în care Parlamentul trebuie să elimine viciul de neconstituționalitate și să adopte o nouă lege sau un alt act cu caracter general în conformitate cu decizia Curții Constituționale privitoare la incompatibilitatea acestuia cu Constituția, regulile general acceptate ale dreptului internațional, tratatele internaționale ratificate sau cu legea.

Curtea poate invoca Articolul 105 din Legea Curții Constituționale și ca atare, să semnaleze importanța sau urgența adoptării unei noi reglementări în materie, în vederea asigurării constituționalității și legalității. Însă de această dată, opinia exprimată de Curte nu este obligatorie pentru Parlament³⁶.

6. Prin intermediul altui act normativ, legiuitorul poate consacra din nou soluția legislativă declarată neconstituțională? Argumentați.

Întrucât deciziile Curții Constituționale sunt general obligatorii³⁷, orice persoană fiind obligată să le respecte și să le aplice³⁸, rezultă că nici legiuitorul nu este scutit de această obligație. În consecință, atunci când legiuitorul este obligat să adopte o nouă soluție legislativă în locul celei pe care Curtea a declarat-o neconstituțională³⁹, acea soluție neconstituțională nu mai trebuie repetată în cuprinsul unui nou act normativ adoptat de parlament, întrucât ea a fost anulată prin decizia Curții Constituționale. Au existat totuși situații în care majoritatea parlamentară a impus, prin vot, soluția legislativă pe care Curtea o declarase deja neconstituțională.

fi promulgată, lucru care face practic inefficientă exercitarea acestei funcții de jurisdicție constituțională de către Curte, dat fiind termenul excesiv de strâns în care trebuie să se pronunțe prin decizie.

³⁶ A se vedea Adresa către Adunarea Națională privind controlul de constituționalitate în cauza IY3-62/2009, unde Curtea a indicat existența unei lacune legislative în Regulamentul Adunării Naționale, în ceea ce privește reglementarea drepturilor deputaților; A se vedea Adresa către Adunarea Națională privind controlul de constituționalitate asupra Articolului 8 din Legea reabilitării, IY-33/2008, unde Curtea a indicat necesitatea modificării legii, în sensul de a reglementa problema dreptului persoanelor reabilite la despăgubiri și restituirea proprietăților confiscate, precum și procedura de stabilire a dreptului la reabilitare și plata de despăgubiri; A se vedea Adresa către Adunarea Națională privind controlul de constituționalitate în cauza IY-409/2005, unde Curtea a indicat necesitatea punerii urgente în acord cu Constituția din 2006 a Republicii Serbia a Legii contenciosului administrativ și a câtorva alte legi care împiedicau posibilitatea introducerii unei acțiuni în contenciosul administrativ. Curând după aceea, la 29 decembrie 2009, Adunarea Națională a adoptat o nouă Lege a contenciosului administrativ (publicată în Monitorul Oficial al Republicii Serbia, No. 111/2009), care este în concordanță cu Articolul 198 alin. 2 din Constituție, prin aceea că oferă posibilitatea unei proceduri jurisdicționale pentru controlul legalității actelor individuale definitive care poartă asupra drepturilor, obligațiilor și intereselor legitime în toate situațiile, exceptând cazurile în care legea prevede o altă formă de protecție pe cale judiciară.

³⁷ Articolul 166 alin. 2, Constituția Republicii Serbia.

³⁸ Articolul 171 alin. 1, Constituția Republicii Serbia.

³⁹ Trebuie însă avut în vedere că uneori nu este necesară adoptarea de noi acte normative sau dispoziții anume în locul celor anulate.

De exemplu, în cauza IY-28/2006 referitoare la controlul de constituționalitate al prevederilor Articolului 10 din Legea de modificare a Legii privind statutul judecătorilor,⁴⁰ Curtea a constatat că legiuitorul “a înglobat din nou prevederea contestată din Legea privind statutul judecătorilor... la doar un an după ce vechea reglementare încetase să mai existe ca urmare a Deciziei Curții Constituționale IY-122/2002 din 11 februarie 2003...” În cadrul controlului exercitat în 2006, Curtea a anulat din nou prevederea, arătând că legiuitorul încălcase nu numai principiile constituționale ale separației puterilor și independenței justiției, ci și prevederile Articolului 171 din Constituție, potrivit căruia orice persoană este obligată să respecte și să aplice deciziile Curții Constituționale. Dispozițiile în cauză nu s-au (mai) aplicat de la data publicării deciziei Curții.

7. Curtea Constituțională are posibilitatea de a însărcina alte organe cu executarea deciziilor sale și /sau de a stabili modul în care acestea urmează a fi puse în executare într-o anumită cauză?

Potrivit Articolului 171 alin. 1 din Constituție, autoritățile de stat și celelalte autorități publice, organizațiile care exercită o funcție publică, partidele politice, sindicatele, asociațiile de cetățeni și comunitățile religioase sunt obligate să respecte și să aplice deciziile Curții Constituționale.

Constituția⁴¹ îi acordă Curții Constituționale și prerogativa de a pronunța o hotărâre specială, prin care să stabilească modalitatea de îndeplinire a deciziei sale, hotărârea fiind, la rândul ei, obligatorie.

În conformitate cu Articolul 104 din Legea Curții Constituționale, acolo unde este necesar, Guvernul va asigura executarea deciziilor Curții Constituționale fie în mod nemijlocit, fie prin intermediul unei autorități competente din administrația centrală, în modalitatea prescrisă prin hotărârea Curții Constituționale.

Legea privind procedura în fața Curții Constituționale și efectele juridice ale deciziilor acesteia⁴², aflată în vigoare înainte de actuala Lege a Curții Constituționale, stabilea că fapta oricărei persoane “din cadrul unei autorități de stat, al altei autorități publice sau persoane juridice care nu pune în executare o decizie a Curții Constituționale” atrage răspunderea penală și se pedepsește cu amenda sau cu închisoare de până la 6 luni⁴³. Actuala Lege a Curții Constituționale nu a preluat dispozițiile referitoare la răspunderea penală din vechea reglementare.

⁴⁰ Monitorul Oficial al Republicii Serbia, No. 44/04.

⁴¹ Articolul 171 alin. 2, Constituția Republicii Serbia.

⁴² Monitorul Oficial al Republicii Serbia, No. 32/91.

⁴³ Articolul 65 din Legea privind procedura în fața Curții Constituționale și efectele juridice ale deciziilor acesteia (Monitorul Oficial al Republicii Serbia, No. 32/91) .